

ותהא נשמתו צרורה בצרור החיים...

כך אף אומרים בתפילה הזכרת נשמות בחגים וביום הכיפורים: בשכר זה תהא נפשו צרורה בצרור החיים... וכן מנהג ישראל הוא לכתוב בסוף כל מצבה על קבר את ראשי התיבות ת. נ. צ. ב. ה. שפירושם: תהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

כדאי לזכור פסוק זה, שהוא מקובל בישראל מאז ועד היום ונכתב בספר כאן בדרך אגב.

תלמיד למה נכתב רק דרך אגב?

המחנך: דברים אלו ידועים היו לכל איש ישראל מחיי יום ויום ולא היה צורך לכתוב אותם במיוחד. אולם הם נכתבו כאן בתוך דבריה הכלליים של אביגיל.

פרק כז

הנושא: עיר יהודית ראשונה בגולה

המחנך: אף היום אני מחכה לשאלות שלכם. אני אסכם את הפרק בסוף השיעור. אני נותן לכם זמן של 5 דקות לעיין פעם נוספת בפרק כז. זה פרק קצר. בודאי אף קראתם אותו בבית. האם יש לכם שאלות?

תלמיד אחד: אני לא יכול להבין כיצד יכול היה דוד לעבור עם מאות אנשים לארץ של אויבי ישראל, הפלישתים?

תלמיד שני: הלא הוא כבר ניסה לעשות כן, כאשר ברח מנוב והפלישתים רצו להרגו (לעיל כא יא-טז) ואיך הוא עושה כן פעם שניה?

תלמיד שלישי: אני לא מבין, הלא עתה כבר נשבע לו שאול ולא רדף אחריו שוב. למה דוקא עתה הוא בורח?

המחנך: השאלות שלכם הן התשובה.

הנביא מקצר כאן ולא כותב דברים שהם מובנים מאליהם.

כאשר ברח דוד מנוב לא היתה לו כל אפשרות להסתתר במקום אחר. הוא קיוה שלא יכירוהו. לסוף כן הכירוהו. עתה בודאי לא היה נחפז כל כך. בודאי שלח אנשים אל אכיש מלך גת. אכיש זה היה אדם הגון כפי שנראה מכל מה שנאמר עליו. אנשי דוד הסבירו לו את המתרחש וביקשו ממנו אפשרות להסתתר בארצו. לדבר כזה קל היה לקבל הסכמה אז, כמו שהוא קל לקבל אף היום. כל מדינה נותנת מקלט לאנשים הבורחים מטעמים פוליטיים, בפרט אם הם בורחים מארץ שיש להם ריב אתם. מלך פלישתים שמח לקבלם כדי לגרום צער לשאול ולישראלים.

אולם מה ששאל התלמיד השלישי זו באמת שאלה חשובה: הלא עתה שוב לא היתה סכנה לדוד? אולם אנו יכולים לסמוך על פיקחותו של דוד. הוא בודאי ידע שאינו יכול לסמוך על הבטחת שאול, כי ידע שרבים הם החושדים בו ובנקל יסיתו מחדש נגדו. על כן קיבל עליו עול גדול בין הגויים. למעשה נשאר בתוך הארץ הקדושה, כי אף ארץ פלישתים היתה של ישראל, אלא שהם לא גירשו את הפלישתים משם, בגלל זכר הברית עם אברהם ויצחק.

תלמיד: ומה אמרו בארץ ישראל על המעשה הזה?

המחנך: מכמה מקומות בספר תהילים נראה כי היו אנשים שראו בזה הוכחה נוספת שדוד הוא איש לא כשר. שאול עצמו כנראה היה מרוצה כי הלך לו לבין הגויים שחשד בו שהוא דומה להם (ראו פסוק ד). בודאי אף היו רבים שהבינו את דוד והצדיקו אותו. אמנם אנחנו נראה להלן בפרק ל, כי אנשיו לא היו כל כך נלהבים לדבר. הם אמנם אף הביאו אתם את בני ביתם (ככתוב בפסוק ג) אולם לבם לא היה שקט. כאשר אירע להם אסון כמתואר בפרק ל, כעסו מאד על דוד שהעבירם לארץ פלישתים, עד שרצו לסקלו באבנים (ל ו), דבר משונה מאד.

עתה אבקשכם לעיין עוד ולומר לי היכן למדתם על בקשה דומה לזו שביקש דוד מאכיש? אם התלמידים לא ידעו היכן זה כתוב יוסיף **המחנך:** זה בספר בראשית. אם עדיין לא תהיה תשובה יוסיף: זה היה במצרים. חפשו בספר, אם יש לכם.

תלמיד: כן, כן, בני ישראל ביקשו מפרעה שיתן להם את ארץ גושן (בראשית מז ד).

המחנך: בודאי ביקש דוד עיר מיוחדת לאנשיו מאותו הטעם שביקשו בני יעקב את גושן. מי יודע את הטעם?

תלמיד: כדי שלא יפריעו להם המצרים בעבודת ה' ובדרכיהם הרעות.

המחנך: כך אף עשה דוד וה' הצליח בידו. הפלישתים הסכימו ליתן לו את צקלג. יש אומרים שהטיל על דוד להיות שומר הגבול. למעשה היתה אף צקלג חלק מארץ ישראל, אלא שבאותו הזמן לא ישבו שם יהודים.

עתה אבקשכם ליתן נושא מעניין לשיעור שלנו. חשבו יפה איזה שם נקרא לעיר צקלג?

תלמידים מציעים: א. עיר נופש של דוד; ב. עיר יהודים בארץ פלישתים.

המחנך: אני אנסח את הצעתכם קצת אחרת, מתאים לתולדות ישראל בימים הבאים: גולי יהודה מקימים עיר יהודית ראשונה בין הגויים.

תלמיד: והלא אמרנו שגושן היתה הראשונה.

המחנך: צדקת. אולם זה היה לפני מתן תורה ולפני כיבוש הארץ ובזה צקלג היא הראשונה. אנו נראה להלן בפרק ל, כי אירע לציקלג מה שאירע לערים יהודיות רבות בגולה. גויים

התנפלו עליה ושרפות באש. דוד חשב כי יוכל למצוא לו מקום מנוחה בגויים. אולם לא כן היה. כאמור גדל כעס האנשים על דוד עד שביקשו לסקלו. דוד התחזק באמונה בה' (ל ו) בדיוק כמו שעשו יהודים רבים בגולה כאשר אירע להם כן.

תלמיד: האם זה לא היה עונש לדוד על שיצא מארץ ישראל?

המחנך: אנו עוד נלמד על כך בפרק ל. כפי שאמרתי לכם, למעשה לא יצא דוד מהארץ, כי אף ציקלג היתה מארץ הקודש. אולם הוא ישב לא בין יהודים. מאד יתכן כי העיר נשרפה כעונש. או מה שנראה יותר נכון: כדי שהדבר יהיה לקח לבני ישראל שאין אפשרות של חיים בטוחים בין הגויים. אולם אנו נראה, כי אף שם קרה נס גדול לדוד ואנשיו, שאיש מהם לא נהרג ודוד שיחרר את כולם. אולם על זה נלמד בפרק ל.

הערה למחנך: לאחר הקדמה זו כדאי ללמוד פרק ל בפירוש המלים בלבד, מחוסר זמן להאריך.

פרק כח

הנושא: שאול משתמש בבעלת אוב בעת סכנה

המחנך יטיל על התלמידים לקרוא בבית את הפסוקים א-י, בעת השיעור יתן אפשרות לקרוא בכיתה פעם נוספת את הפסוקים האלו. לאחר מכן יציע לתלמידים לשאול אם יש להם שאלות.

תלמיד אחד: אנחנו למדנו במשך כל הזמן כי שאול הוא מלך צדיק. אם כן כיצד הוא הולך לשאול מכשפה?

תלמיד שני: הלא הכישוף הוא שטות.

המחנך: ראשית כל יש לדעת שככל איסורי התורה הכישוף הוא מותר לצורך פיקוח נפש.

תלמיד מפסיק: אולם הכישוף איננו מועיל.

המחנך: שאלה זו כבר נשאלה ואני מיד אשיב.

אין זה כלל וכלל דבר ברור כי הכישוף הוא שטות. בין חכמי ישראל דעת הרמב"ם ור' אברהם איבן עזרא היא, כי אכן הכישוף אינו אלא אחיזת עיניים ואין לו כל אפשרות לעשות דברים ממשיים. אולם לדעת הרמב"ן וחכמי ישראל אחרים, מי שיודע כיצד לכשף יכול לעשות דברים נפלאים. זוהי חכמה נסתרת אולם התורה אסרה אותה. איסור זה נתקבל משום מה אף על ידי רבים מן הגויים. אולם אף היום יש אנשים המאמינים בכך.. יש אף היום אנשים העוסקים בהעלאת רוחות מתים ואומרים שדיברו אתם. יתכן כי הם אומרים אמת. התורה